

Introductie leesaanpak Vrij lezen

CPS heeft op basis van wetenschappelijke inzichten een leesaanpak ontwikkeld, die beduidend anders is dan de traditionele aanpak voor het bevorderen van leesvaardigheid. De traditionele aanpak richt zich met name op het vlotter technisch lezen of op het verhogen van het denken over en begrijpen van teksten. In de aanpak 'Vrij lezen' worden leesmotivatie en het vergroten van de achtergrondkennis en woordenschat als uitgangspunten genomen.

Deze uitgangspunten worden in dit hoofdstuk toegelicht.

*'Alle leerlingen houden van lezen, alleen weten zij dit zelf nog niet'.
Gallagher (2003)*

Het belang van lezen

Leesvaardigheid is een voorwaarde voor succesvol functioneren op school en in de maatschappij. Leerlingen die niet goed lezen, worden begrensd in hun mogelijkheden. Zowel in het voortgezet als in het vervolgonderwijs wordt er een sterk beroep gedaan op leesvaardigheid. Leerlingen worden geconfronteerd met grote lappen tekst die zij moeten begrijpen om de inhoud van het vak tot zich te nemen. Door te lezen, nemen leerlingen kennis tot zich over verschillende vakgebieden. Lezen is dus nodig om te leren. Leerlingen met een onvoldoende leesvaardigheid kunnen als gevolg hiervan minder goed presteren op school dan op grond van hun intelligentie verondersteld mag worden. Bovendien hebben zwakke lezers veelal een lager zelfvertrouwen en een lagere motivatie om te leren. Leesvaardigheid heeft een directe invloed op het zelfstandig verwerven van kennis, op het al dan niet behalen van een diploma en op de sociale redzaamheid.

Leesmotivatie

Veel leerlingen die moeite hebben met technisch en/of begrijpend lezen hebben in de loop der jaren negatieve ervaringen opgedaan waardoor zij niet meer gemotiveerd zijn om te lezen. Daardoor zijn deze leerlingen steeds minder gaan lezen en daarmee in een vicieuze cirkel terechtgekomen. In het huidige onderwijs wordt er weinig aandacht besteed aan de leesmotivatie van leerlingen. Met name in de hogere klassen van het voortgezet onderwijs ervaren leerlingen een groot verschil in wat ze moeten lezen voor school en wat ze zelf leuk vinden om te lezen (Pilgreen, 2000). Een andere belangrijke reden voor het feit dat leerlingen lezen niet leuk vinden, is dat ze geen boeken kunnen vinden die ze leuk vinden (Atwell, 2007). Kortom, boeken sluiten niet aan bij de interesses van leerlingen of leerlingen hebben geen goede toegang tot boeken die wel zouden aansluiten bij hun belevingswereld. Elke leerling moet toegang hebben tot de boeken die zij willen en kunnen lezen en de docenten dienen vervolgens te zorgen voor een stimulerende en ontspannende omgeving waarin veel aanmoediging plaatsvindt. Uit onderzoek van Atwell (2007), Smith en Wilhelm (2002) en Marzano (2004) blijkt dat leerlingen die een interventieprogramma volgden waarbij aangesloten werd bij de interesses van leerlingen, de leesvaardigheid en de leesmotivatie vooruit gingen.

Achtergrondkennis en woordenschat

Naast leesmotivatie is het vergroten van de achtergrondkennis en de woordenschat een belangrijke pijler bij het verbeteren van leesvaardigheid. Volgens Stanovich en Cunningham (Marzano, 2004) bestaat er tussen lezen en achtergrondkennis een sterk verband. Kennis van de wereld, diepe kennis over woorden en concepten geven context aan dat wat leerlingen lezen. Door achtergrondkennis en woordenschat zijn leerlingen in staat om verbanden te leggen tussen tekstdelen en tussen de tekst en de eigen wereld. Leerlingen die over weinig achtergrondkennis en een kleine woordenschat beschikken, zijn minder goed in staat om over een tekst na te denken en deze te begrijpen. Volgens Marzano (2004) kan achtergrondkennis vergroot worden door meerdere teksten en boeken over hetzelfde onderwerp te lezen. Want hoe vaker een leerling bepaalde informatie tegenkomt, des te eerder hij de informatie onthoudt. Daarnaast bieden de teksten verschillende contexten waarin bepaalde woorden voorkomen die horen bij een onderwerp. Dat zorgt voor diepe woordkennis; details en verschillende aspecten kunnen benoemen.

De aanpak Vrij lezen

Op basis van de uitgangspunten en drie leesprogramma's is de aanpak 'Vrij lezen' ontwikkeld. In deze aanpak waarin leesmotivatie als uitgangspunt wordt genomen, brengen leerlingen allereerst hun interesses in kaart. Vervolgens verzamelen zij daar passend leesmateriaal bij. Wezenlijk is dat leerlingen vrij worden gelaten in datgene dat zij willen lezen. Dat maakt dat ze met meer plezier starten met het lezen. Via het vergroten van het leesplezier, wordt de leesmotivatie verhoogd, waardoor het aantal afgelegde leeskilometers vermeerdert. Dit laatste resulteert in een verbeterde leesvaardigheid met alle positieve effecten op kennisverwerving en kennisverwerking van dien.

Het impliciete en vrije karakter maakt dat leerlingen bereid zijn te lezen en daarbij dusdanig veel gaan lezen dat met de vele leeskilometers daadwerkelijke vorderingen geboekt worden. De laatste, erg belangrijke stap, is het verwerken van de informatie die leerlingen hebben opgedaan door het lezen. In dit project zijn verwerkings- en verdiepingsopdrachten ontwikkeld die leerlingen helpen om interactie aan te gaan met de tekst en met leerlingen of docenten. Door deze opdrachten worden leerlingen aangezet om na te denken over hetgeen ze gelezen hebben. Daarnaast zorgt het voor begrip, want om de informatie te verwerken moeten ze begrijpen wat ze lezen. De opdrachten zijn dusdanig geformuleerd dat ze aansluiten bij leerlingen zodat het geen saaie verplichting wordt. Uiteindelijk wordt door dergelijke opdrachten de informatie opgeslagen in het geheugen en levert het een bijdrage aan het vergroten van de achtergrondkennis.